

9.12.2020

Beredningsarbete för åtgärdsalternativ för kommunpolitiken som helhet

Mandatperiod Finansministeriet har idag tillsatt en arbetsgrupp som ska bereda åtgärdsalternativ för kommunpolitiken som helhet och beredningssektioner underställda arbetsgruppen för perioden 9.12.2020–31.12.2021.

Bakgrund Variationen bland kommunerna i Finland är stor, såväl till storleken som till omständigheterna och befolkningsstrukturen. Skillnaderna mellan kommunerna har ökat på 2000-talet i synnerhet till följd av förändringar i befolkningsstrukturen. Befolkningens stigande medelålder, urbaniseringen och den sjunkande nativiteten påverkar kraftigt såväl kommunernas ekonomiska bärkraft som kommunernas förutsättningar att ordna lagstadgade tjänster för sina invånare nu och i framtiden.

Det har gjorts breda undersökningar av de senaste årens utveckling i kommunerna och av utvecklingsutsikterna i [rapporten](#) ”Kommunerna vid en vändpunkt? Kommunernas lägesbild 2020” som publicerades i februari 2020. Syftet med rapporten är att skapa ett heltäckande faktaunderlag om läget i kommunerna och utvecklingsutsikterna för de närmaste åren som en grund för regeringens beslutsfattande. Utvecklingsutsikterna för den kommunala ekonomin har redan länge varit dystra på grund av den strukturella obalansen i kommunernas inkomst- och utgiftsutveckling. Skattebasen för förvärvsinkomstskatten försvagas eftersom mängden befolkning i arbetsför ålder minskar. Det ökande antalet äldre personer ökar samtidigt efterfrågan på och utgifterna för den offentliga servicen. Den interna flyttningsrörelsen och den minskade nativiteten har stärkt denna förändring och därigenom kommunernas differentieringsutveckling.

Under året har en faktabas om kommunernas verksamhet, ekonomi och verksamhetsmiljö skapats i portalen tutkihallintoa.fi. Faktabasen skapades utifrån en önskan att stödja den offentliga debatten om de olika utvecklingsriktningarna i den varierande kommunsektorn både i kommunerna och nationellt.

I budgetmanglingen hösten 2020 fattades beslut om att inleda en beredning av riktlinjerna för kommunpolitiken. Syftet med arbetet är att fortsätta den kunskapsbaserade beredningen för att utveckla kommunpolitiken. Olika kommuners roll ska beaktas i arbetet. Det ska också göras en undersökning av statens

kommunpolitik som helhet samt hur kommunpolitiken riktas till stora städer, regionstäder, kranskommuner, landsbygdskommuner och tvåspråkiga kommuner.

Social- och hälsovårdsreformen kommer att förändra kommunernas ställning, finansiering och service betydligt. Ministerarbetsgruppen för social- och hälsovård beslöt i samband med behandlingen av utlåtanden att regeringen ska göra en helhetsgranskning av kommunernas finansieringssystem. Finansieringssystemet ska utvecklas så att hållbarheten och stabiliteten, bland annat växande kommuners investeringsförmåga, tryggas.

Den kommunala självstyrelsen åtnjuter ett starkt skydd och självstyrelsen kommer till uttryck på många sätt. Rätten att besluta om kommunernas förvaltning och ekonomi tillhör kommuninvånarna. Utvecklingen av kommunernas koncern- och samverkansstrukturer kan göra självstyrelsen mera komplicerad. Bestämmelser om de allmänna grunderna för kommunernas förvaltning och om uppgifter som åläggs kommunerna ska utfärdas genom lag. Kommunerna kan också åta sig uppgifter och besluta om en servicenivå som är bättre än den lagstadgade. Förändringarna i kommunernas befolknings- och verksamhetsmiljö och differentieringen av kommunerna väcker frågor om den lagstadgade servicen för invånarna, hur man tryggar finansieringen av denna service, hur servicen ska göras likvärdig samt hur offentliga medel ska användas på ett effektivt och rättvist sätt i olika delar av Finland. Den grundläggande frågan är om välbefinnande främjas i tillräcklig omfattning i kommunallagens anda i kommunerna, både just nu och i framtiden.

Just nu har coronapandemin och de uteblivna skatteinkomster som pandemin orsakar, den ekonomiska osäkerheten och det ökade behovet av kommunal service krävt att kommunernas ekonomi stöds på ett exceptionellt sätt. De stödåtgärder som vidtagits i samband med krisen kommer, trots sin omfattning, emellertid inte att lösa den kommunala ekonomins akuta eller långsiktiga strukturella problem.

Kommunpolitiken bör under de kommande åren och på längre sikt fokusera på åtgärder och reformer som kan åtgärda den strukturella obalansen i kommunernas inkomst- och utgiftsutveckling mer permanent samt trygga en likvärdig tillgång på grundläggande service i hela landet. När åtgärderna vidtas ska skillnaderna mellan kommunerna och de olika utvecklingsriktningarna liksom den offentliga ekonomins hållbarhet beaktas. Det här förutsätter en så långsiktig, genomgripande och, vad gäller åtgärdernas ömsesidiga verkningsfullhet, enhetlig nationell kommunpolitik som möjligt och grunden för den ska vara en bred kommunpolitisk beredning som jämkar samman olika perspektiv och åtgärder.

Mål

Skapa en nationell, långsiktig kommunpolitisk linje vars mål är:

- att förbättra kommunernas förutsättningar att ordna service för sina invånare på ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart sätt;
- utveckla den kommunala självstyrelsen samt förbättra kommunernas möjligheter att främja invånarnas välbefinnande och livskraften i sin region med beaktande av förändringar i omgivningen;
- förbättra den kommunala ekonomins stabilitet och hållbarhet och samtidigt stärka hela den offentliga ekonomins hållbarhet;
- främja kommunernas egna åtgärder för att åstadkomma hållbarhet och stabilitet i sin ekonomi och i sin service.

Dessutom är målet att väcka en debatt om kommunpolitiken som helhet, föra en öppen diskussion, öka dialogen ur olika perspektiv och stärka samförståndet om utgångspunkterna för och behoven av att utveckla kommunpolitiken.

Vad gäller tidsplanen är målen placerade särskilt i tiden efter att social- och hälsovårdsreformen har trätt i kraft.

Uppgift

Uppgiften är att bereda alternativa kommunpolitiska åtgärdshelheter för det politiska beslutsfattandet. I åtgärdshelheterna ska man beakta sambanden mellan och ramvillkoren för de offentliga finanserna, den kommunala självstyrelsen och den service som kommunerna ordnar samt den helhet som dessa bildar.

Kommunernas finansieringsbas, balansen och hållbarheten i uppgifterna, kommunernas roll och självstyre, kommunernas arbetssätt, samarbete och kommunstruktur samt olika former av statlig styrning gentemot kommunerna ska i beredningen beaktas som teman i denna helhet. Arbetsgruppen som bereder åtgärdsalternativen för kommunpolitiken som helhet har till uppgift att:

1. jämkla samman olika åtgärdsförslag för kommunpolitiken och lägga fram åtgärdsförslagen i det politiska beslutsfattandet inom rimlig tid,
2. fastställa ramvillkor och perspektiv för beredningen av alternativa åtgärdshelheter för kommunernas framtid och
3. väcka diskussion om viktiga ämnen och förändringsfaktorer när det gäller kommunernas framtid.

Det finns två sektioner som är underställda arbetsgruppen.

Sektionen som behandlar kommunernas finansiering och balansen i kommunernas uppgifter har till uppgift att:

- 1 Utarbeta alternativa förslag inom sitt eget ämnesområden enligt de ramvillkor som arbetsgruppen har fastställt.

I beredningen ska sektionen åtminstone ta ställning till

- a. hur man kan trygga och stärka kommunernas finansieringsbas och balansera deras uppgifter med beaktande av de offentliga finansernas läge och hållbarhet,
- b. hur kommunernas ekonomiska handlingsutrymme och riskhanteringsförmåga kan stärkas,
- c. om det är möjligt att förbättra eller utveckla statens ekonomiska styrning av kommunerna,
- d. om det är möjligt att förbättra eller förenhetliga den statliga styrning av kommunerna som sker genom att kommunerna åläggs uppgifter och förpliktelser.

- 2 väcka diskussion om kommunernas framtid inom detta ämnesområde.

Sektionen som behandlar kommunernas roll, självstyre, strukturer och arbetssätt har till uppgift att:

- 1 Utarbeta alternativa förslag inom sitt eget ämnesområden enligt de ramvillkor som arbetsgruppen har fastställt.

I beredningen ska sektionen åtminstone ta ställning till

- a. hur kommunernas roll och ställning bör utvecklas,
- b. hur den kommunala självstyrelsen bör granskas och utvecklas,
- c. hurdana behov och möjligheter det finns i utvecklingen av kommunstrukturen,
- d. hurdana behov och möjligheter det finns i utvecklingen av samarbetsformerna och samarbetsstrukturerna mellan kommunerna,
- e. vilka behov och möjligheter det kan finnas i en differentiering av kommunernas uppgifter och förpliktelser,
- f. om det är möjligt att förbättra eller förenhetliga statens styrning av kommunernas arbetssätt.

- 2 Väcka diskussion om kommunernas framtid inom detta ämnesområde.

Sekretariaten för arbetsgruppen och sektionerna ska jämka samman arbetsgruppens och sektionernas arbete. Sektionerna kan vid behov arbeta gemensamt.

I beredningen ska forskningsresultat från statsrådets gemensamma utrednings- och forskningsverksamhet samt andra forskningsresultat inom området beaktas.

Under beredningsarbetet kommer man både i arbetsgruppens och i sektionernas arbete att höra sakkunniga från kommuner, statsförvaltningen, olika vetenskapsgrenar, näringslivet och andra intressentgrupper samt kommuninvånarna. Man kan begära utredningar och yttranden för arbetet.

I samband med arbetet kommer det att ordnas nödvändiga seminarie- och verkstadsmöten, rundabordsdiskussioner samt föras diskussioner i befintliga nätverk.

Den politiska styrgruppen för utvecklingen av den offentliga förvaltningen styr arbetet.

Organisation

Arbetsgruppen som bereder åtgärdsalternativ för kommunpolitiken som helhet

Jani Pitkäniemi, ordförande, överdirektör, finansministeriet, kommun- och regionförvaltningsavdelningen

Medlemmar

Finansråd Ville-Veikko Ahonen, vice ordförande, finansministeriet, kommun- och regionförvaltningsavdelningen

Regeringsråd Pasi Ovaska, kommunikationsministeriet

Överdirektör Eeva-Riitta Pirhonen, undervisnings- och kulturministeriet

Avdelningschef Kari Hakari, social- och hälsovårdsministeriet

Ledande sakkunnig Katja Palonen, arbets- och näringsministeriet

Budgetråd Jonna Berghäll, finansministeriet, budgetavdelningen

Regeringsråd Minna-Marja Jokinen, finansministeriet, kommun- och regionförvaltningsavdelningen

Finansråd Tanja Rantanen, finansministeriet, kommun- och regionförvaltningsavdelningen

Utvecklingschef Juho Korpi, miljöministeriet

Strategi- och utvecklingschef Markus Pauni, Finlands Kommunförbund rf

Stadsdirektör Jari Parkkonen, Heinola stad

Kommundirektör Toni K. Laine, Enare kommun

Stadsdirektör Ritva Viljanen, Vanda stad

Stadsdirektör Tomas Häyry, Vasa stad

Stadsdirektör Maria Sorvisto, Ylivieska stad

Professor Arto Haveri, Tammerfors universitet

Universitetslektor Siv Sandberg, Åbo Akademi

Specialsakkunnig Jussi Lammassaari, finansministeriet, kommun- och regionförvaltningsavdelningen, sekreterare

Konsultativ tjänsteman Suvi Savolainen, finansministeriet, kommun- och regionförvaltningsavdelningen, sekreterare

Tekniska sekreterare Ledningens sekreterare Anu Martikainen, finansministeriet

Projektassistent Anne Honkanen-Ohvo, finansministeriet

Sektionen som bereder kommunernas finansiering och balanseringen av kommunernas uppgifter

Tanja Rantanen, ordförande, finansråd, finansministeriet

Medlemmar Finansråd Anne-Marie Välikangas, finansministeriet, kommun- och regionförvaltningsavdelningen, 1. vice ordförande

Konsultativ tjänsteman Ville Salonen, finansministeriet, kommun- och regionförvaltningsavdelningen, 2. vice ordförande

Ledande sakkunnig Niko-Matti Ronikonmäki, kommunikationsministeriet

Konsultativ tjänsteman Timo Ertola, undervisnings- och kulturministeriet

Specialsakkunnig Jussi Lind, social- och hälsovårdsministeriet

Specialsakkunnig Ville Heinonen, arbets- och näringsministeriet

Budgetråd Tero Tyni, finansministeriet, budgetavdelningen

Konsultativ tjänsteman Assi Aalto, finansministeriet, ekonomiska avdelningen

Specialsakkunnig Jussi Lammassaari, finansministeriet, kommun- och regionförvaltningsavdelningen

Konsultativ tjänsteman Merja Taipalus, finansministeriet, skatteavdelningen

Byggnadsråd Anna-Leena Seppälä, miljöministeriet

Huvudekonomist Minna Punakallio, Finlands Kommunförbund rf

Direktör Ilari Soosalu, Finlands Kommunförbund rf

Kommundirektör Erkki Erola, Vichtis kommun

Professor Janne Tukiainen, Åbo universitet

Finanssakkunnig Unna Heimberg, finansministeriet, kommun- och regionförvaltningsavdelningen, sekreterare

Planerare Linnea Mäkinen, finansministeriet, kommun- och regionförvaltningsavdelningen, sekreterare

Teknisk sekreterare	Lagberedningssekreterare Aija Karlsson, finansministeriet, kommun- och regionförvaltningsavdelningen, teknisk sekreterare
---------------------	---

Sektionen som behandlar kommunernas roll, självstyrelse, strukturer och arbetssätt

Minna-Marja Jokinen, ordförande, regeringsråd, finansministeriet

Medlemmar	Konsultativ tjänsteman Suvi Savolainen, finansministeriet, kommun- och regionförvaltningsavdelningen, 1. vice ordförande
-----------	--

Konsultativ tjänsteman Erkki Papunen, finansministeriet, kommun- och regionförvaltningsavdelningen, 2. vice ordförande

Kulturråd Kirsi Kaunisharju, undervisnings- och kulturministeriet

Konsultativ tjänsteman Christell Åström, jord- och skogsbruksministeriet

Specialsakkunnig Antti Kuopila, social- och hälsovårdsministeriet

Specialsakkunnig Olli Voutilainen, arbets- och näringsministeriet

Specialsakkunnig Aino Pietarinen, miljöministeriet

Direktör för juridiska ärenden Juha Myllymäki, Finlands Kommunförbund rf

Utvecklings- och forskningsdirektör Sini Sallinen, Finlands Kommunförbund rf

Stadsdirektör Kari Karjalainen, Joensuu stad

Professor Asko Uoti, Östra Finlands universitet

Specialsakkunnig Marja Liukko finansministeriet, kommun- och regionförvaltningsavdelningen, sekreterare

Specialsakkunnig Lotta Mattsson, finansministeriet, kommun- och regionförvaltningsavdelningen, sekreterare

Teknisk sekreterare

Avdelningssekreterare Kirsi Seppänen, finansministeriet, kommun- och regionförvaltningsavdelningen

Kostnader

Arbetsgruppens arbete utförs som tjänsteuppdrag. Övriga kostnader betalas med anslag under finansministeriets omkostnadsmoment 28.01.01.

Kommunminister

Sirpa Paatero

Konsultativ tjänsteman

Miikka Vähänen

Sändlista

Personer som nämns i beslutet

För kännedom

FM/ Finansminister Matti Vanhanen
 FM/ Statsekreterare Maria Kaisa Aula
 FM/ Statssekreterare som kanslichef Juha Majanen
 FM/ Understatssekreterare Päivi Nerg
 FM/ Avdelningschef, överdirektör Terhi Järvikare
 FM/ ICT-direktör Anna-Maija Karjalainen
 FM/ Förvaltnings- och utvecklingsdirektör Irja Peltonen
 FM/ Avdelningschef, överdirektör Juha Sarkio
 FM/ Avdelningschef, överdirektör Mikko Spolander
 FM / Avdelningschef, budgetchef Sami Yläoutinen
 FM / Specialmedarbetare Minna Salminen